

Espines literàries

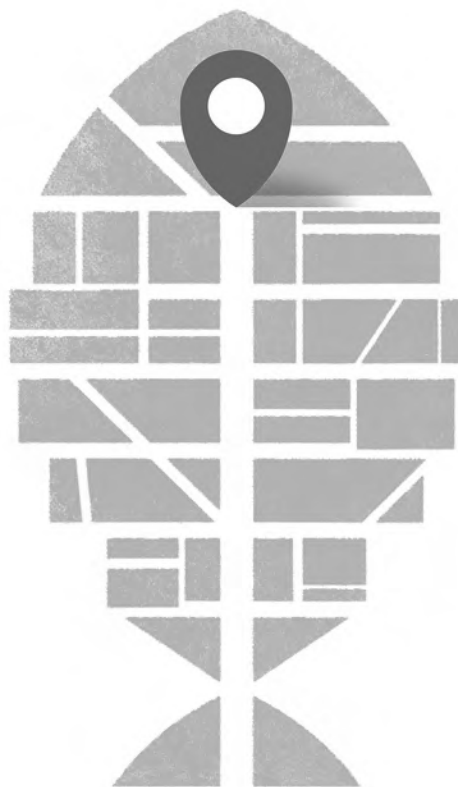
André Gide sempre es va penedir d'haver refutat el manuscrit de Marcel Proust. Sembla que la primera lectura d'*A la recerca del temps perdut* li va semblar extraordinàriament confusa i tediosa. Un error que el va turmentar la resta de la seua vida. Fins al punt d'escriure, poc després: "Le refus de ce livre [...] restera l'un des regrets, des remords les plus cuisants de ma vie". I així fou: Gide va portar sempre l'aresta de no haver sabut descobrir un *chef-d'oeuvre*; és a dir, d'haver perdut per a l'editorial Gallimard un dels grans èxits literaris de la història.

No és fàcil valorar un llibre. I més si se'n surt dels registres habituals, de la moda del moment. Ben mirat, l'estil de Proust embafaria Gide, de prosa prima i directa, del tot sintètica. Aquelles frases meàndriques li semblarien inescrutables i, probablement, mal escrites. A més, també pesaria el component personal: Gide veia Proust com un esnob, com un diletant que no trobava en la literatura més que un entreteniment.

Ho pensava mentre llegia *Les espines del peix*, de Josep Colomer, guanyador del Premi Andròmina de Narrativa de 2019. És un llibre escrit amb un humor i una frescor inesperats, ple de grans moments literaris, amb descripcions sucoses de personatges del poble de Benitatxell (que anomena Benià a la novel·la), i que de vegades em recordava l'elenc zoològic de l'admirat i enyorat Jesús Moncada a la seua Mequinensa. La metàfora de l'espina del peix (Benià és un llarg carrer central i tota mena de carrerons laterals)

MARTÍ DOMÍNGUEZ
@MartíDomínguezR

IL·LUSTRACIÓ DE DIEGO MIR

és admirable. Colomer va desgranant la història del poble, d'una manera cronològica, explicant històries totes elles ben salpebrades, i introduint sempre una nota amable, una mirada incisiva i lúcida. Les narracions de les *madoselles* (tocades per la mala sort, fins al punt de ser vistes com ocells de mal averany), del sergent de la Guàrdia Civil, o del mestre coix i malgirbat, són vertaderament excepcionals, pàgines que mostren un escriptor de raça.

I, tanmateix, la facilitat literària de Colomer potser també ha estat el seu punt feble. Vet ací on volia arribar. En algunes ocasions, i a mesura que avança en la narració, s'excedeix en les situacions còmiques, i és víctima d'ell mateix, conduint l'argument fins al paroxisme o la inversemblança, en un to que quasi adopta l'estil sainetes. Tot això unit al fet que als diferents capítols els falta un eix més clar perquè no sembla un garbuix d'anècdotes costumistes, rejuntades amb més o menys encert. Punts cabdals que debiliten una mica el potencial de l'obra.

Al meu parer, el llibre de Josep Colomer té aquests problemes narratius. Pense com es podrien haver superat, quin tasca hauria pogut proposar l'editor per tal de resoldre aquestes qüestions. Però, aleshores, es tractaria d'un altre llibre, que potser no ens agradaria tant. Perquè, superant aquestes qüestions, quin gran treball és *Les espines del peix*! Hi traspuja la descripció d'un col·lectiu humà i d'un paisatge ple de tendresa i enyor. I, com tots els grans llibres, anima a visitar aquell territori, a pujar al puig de les Cabres (o de la Llorença), a visitar la mar de Benitatxell i prendre unes sardines torrades al *xirringuito* i a passejar pels carrers de l'espina de peix. Em quede amb aquest bon gust de la lectura, amb aquells flaixos plens de vida i de color, que m'ha fet viure durant uns dies al cor més pregon de la Marina. Una recerca del temps perdut entranyable, capturat amb tots els excessos personals de l'autor.